

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

5. detsember 2017*

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 325 – 8. septembri 2015. aasta kohtuotsus Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) – Kriminaalmenetlus, mis puudutab käibemaksuga seotud süütegusid – Riigisisese õigusnormid, milles ette nähtud aegumistähtajad võivad tuua kaasa süütegude toimepanijate karistamatuse – Euroopa Liidu finantshuvide kahjustamine – Kohustus jätta kohaldamata kõik riigisisese õiguse normid, mis võivad kahjustada liikmesriikidele liidu õigusega pandud kohustusi – Kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte

Kohtuasjas C-42/17,

mille ese on Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus) 23. novembri 2016. aasta otsusega ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. jaanuaril 2017, kriminaalasjas järgmiste isikute suhtes:

M.A.S.,

M.B.,

menetluses osaleb:

Presidente del Consiglio dei Ministri,

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça (ettekandja), C.G. Fernlund ja C. Vajda, kohtunikud A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Safjan, F. Biltgen, K. Jürimäe, M. Vilaras ja E. Regan,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikku menetlust ja 29. mai 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- M.A.S., esindajad: *avvocato* G. Insolera, *avvocato* A. Soliani ja *avvocato* V. Zeno-Zencovich,
- M.B., esindajad: *avvocato* N. Mazzacuva ja *avvocato* V. Manes,
- Itaalia valitsus, esindajad: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* G. De Bellis, *avvocato dello Stato* G. Galluzzo ja *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

– Euroopa Komisjon, esindajad: P. Rossi, J. Baquero Cruz, H. Krämer ja K. Banks,
olles 18. juuli 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 tõlgendamist, nagu neid on tõlgendatud 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) (edaspidi „kohtuotsus Taricco“).
- 2 Taotlus on esitatud M.A.S. ja M.B. suhtes alustatud kriminaalmenetluses, mis puudutab süütegusid käibemaksu valdkonnas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 ELTL artikli 325 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Liit ja liikmesriigid võitlevad kelmuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu käesoleva artikli kohaselt võetavate meetmetega, mis toimivad tõkestavalt ja tagavad liikmesriikides ning liidu institutsioonides, organites ja asutustes tõhusa kaitse.

2. Liikmesriigid võtavad liidu finantshuve kahjustavate kelmuste vastu samu meetmeid, mida nad kasutavad omaenda finantshuve kahjustavate kelmuste vastu.“

Itaalia õigus

- 4 Põhiseaduse artikkel 25 sätestab:

„Kelleltki ei või võtta õigust tema asja arutamisele seadusega ette nähtud kohtus.

Isikut tohib karistada ainult seaduse alusel, mis on jõustunud enne teo toimepanemist.

Isiku suhtes tohib võtta julgeolekumeetmeid ainult seaduses sätestatud juhtudel.“

- 5 5. detsembri 2005. aasta seadusega nr 251 (*GURI* nr 285, 7.12.2005) muudetud karistusseadustiku (codice penale, edaspidi „karistusseadustik“) artikkel 157 näeb ette:

„Süüteo aegumistähtaeg võrdub seda süütegu käsitlevas karistusnormis ette nähtud karistuse maksimumkestusega, kuid ei ole esimese astme kuritegude puhul alla kuue aasta ja teise astme kuritegude puhul alla nelja aasta, isegi kui nende eest võib karistada ainult rahaträhviga.

[...]“.

- 6 Karistusseadustiku artikkel 160 sätestab:

„Aegumise katkestavad süüdimõistetv kohtuotsus või kohtumäärus.

Kohtumäärus, millega kohaldatakse tõkendit [...] [ja] eelistungi kindlaksmääramise määrus [...] katkestavad samuti aegumise.

Katkenud aegumist hakatakse uuesti arvestama alates katkemise päevast. Kui aegumist katkestavaid akte on olnud mitu, hakatakse aegumistähtaega arvestama neist viimasest; siiski ei saa artiklis 157 ette nähtud tähtaegu pikendada rohkem, kui on ette nähtud artikli 161 teises lõigus, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku artikli 51 lõigetes *3bis* ja *3quater* sätestatud süttegede puhul.“

- 7 Karistusseadustiku artikli 161 teine lõik on sõnastatud järgmiselt:

„Aegumise katkemine ei saa mingil juhul põhjustada aegumistähtaja pikenedmist rohkem kui veerandi võrra selle ette nähtud maksimaalsest kestusest, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku artikli 51 lõigetes *3bis* ja *3quater* nimetatud süttegede asjades [...]“.

- 8 10. märtsi 2000. aasta seadusandliku dekreeedi nr 74, milles sätestatakse maksualaste süttegede uus regulatsioon tulu- ja käibemaksu valdkonnas (decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto, *GURI* nr 76, 31.3.2000, edaspidi „dekreet nr 74/2000“), artikli 2 kohaselt karistatakse käibedeklaratsioonis valeandmete esitamise eest, kui kasutatud on olematute tehingute alusel väljastatud arveid või muid dokumente, ühe aasta ja kuue kuu kuni kuueaastase vangistusega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 Kohtuotsuses Taricco leidis Euroopa Kohus, et karistusseadustiku artikli 160 viimane lõik koostoimes selle seadustiku artikliga 161 (edaspidi „karistusseadustiku vaidlusalused sätted“) võivad selles osas, milles neis on ette nähtud, et kui kriminaalmenetluses, mis puudutab raskeid käibemaksupettusi, on tehtud aegumist katkestav toiming, siis selle tagajärjel pikeneb aegumistähtaeg ainult veerandi võrra selle esialgsest kestusest, rikkuda liikmesriikidele ETLT artikli 325 lõigetega 1 ja 2 kehtestatud kohustusi, kui need riigisisised õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate rasketes pettuste juhtudest või näevad pettuste puhul, mis kahjustavad asjaomase liikmesriigi finantshuve, ette pikema aegumistähtaja kui liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul. Euroopa Kohus selgitas ühtlasi, et liikmesriigi kohtu kohustus on tagada ETLT artikli 325 lõigete 1 ja 2 täielik õiguslik toime, jättes vajaduse korral kohaldamata riigisisese õiguse normid, mis takistaksid sellel liikmesriigil täita talle aluslepingu nimetatud sätetega pandud kohustusi.
- 10 Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) ja Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus, Itaalia), kes esitasid põhiseaduslikkuse järelevalve taotlused Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus), leiavad, et nimetatud kohtuotsusest tulenevad nõuded on kohaldatavad kahes pooleliolevas kohtuasjas, mis on nende menetluses. Neis menetlustes on nimelt arutusel sütteed, mis kuuluvad dekreeedi nr 74/2000 kohaldamisalasse ja mida võib kvalifitseerida rasketeks süttegedeks. Lisaks oleksid need sütteed aegunud, kui tuleks kohaldada karistusseadustiku vaidlusaluseid sätteid, samas kui vastupidisel juhul võiksid need menetlused lõppeda süüdimõistmisega.
- 11 Peale selle kahtleb Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus), kas ETLT artikli 325 lõikest 2 tulenev kohustus on tema menetletavas pooleliolevas kohtuasjas täidetud. Vabariigi presidendi 23. jaanuari 1973. aasta dekreeedi nr 43, millega kiidetakse heaks tolliseadustiku konsolideeritud redaktsioon (decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale, *GURI* nr 80, 28.3.1973), artiklis 291*quater* ette nähtud sütteegu, mis seisneb kuritegeliku ühenduse organiseerimises välismaiste tubakatoodete salakaubaveo

eesmärgil, sarnaneb nimelt küll selliste dekreedide nr 74/2000 kohaldamisalas olevate süütegudega, nagu on arutusel põhikohtuasjades, kuid selle kohta ei kehti samasugune aegumistähtaaja ülempiiri regulatsioon nagu nimetatud süütegudele.

- 12 Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) ja Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus) leiavad seega, et kooskõlas kohtuotsuses Taricco selgitatud nõuetega peaksid nad jätma kohaldamata karistusseadustiku vaidlusaluste sätetega ette nähtud aegumistähtaaja ja tegema asjas sisulise otsuse.
- 13 Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) kahtleb, kas selline lahendus on kooskõlas Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega ja järgib isikute võõrandamatuid õigusi. Eelkõige leiab see kohus, et see lahendus võib rikkuda kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet, mis nõuab, et karistusnormid oleksid täpselt määratletud ega omaks tagasiulatuvat jõudu.
- 14 Selles osas täpsustab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et Itaalia õiguskorras reguleerivad aegumist kriminaalasjades materiaalõiguse normid ja seetõttu kuulub see Itaalia põhiseaduse artiklis 25 sätestatud seaduslikkuse põhimõtte kohaldamisalasse. Järelikult peab see regulatsioon koosnema täpselt määratletud normidest, mis kehtivad rikkumise toimepanemise ajal.
- 15 Neil asjaoludel leiab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et asja menetlevad riigisisised kohtud paluvad tal lahendada küsimust, kas kohtuotsusega Taricco antud juhised järgivad „määratletuse“ nõuet, mis Itaalia põhiseaduse kohaselt peab materiaalõiguslike karistusnormide puhul olema täidetud.
- 16 Seega tuleb esmalt kontrollida, kas asjaomane isik võis rikkumise toimepanemise ajal teada, et liidu õigus kohustab liikmesriigi kohut, juhul kui nimetatud kohtuotsuses kindlaks määratud tingimused on täidetud, jätma karistusseadustiku vaidlusalused sätted kohaldamata. Nõue, mille kohaselt peab karistatava teo toimepanija saama rikkumise kriminaalõigusliku laadi ja kohaldatava karistuse eelnevalt selgelt kindlaks teha, tuleneb pealegi ka Euroopa Inimõiguste Kohtu asjasse puutuvast praktikast, mis käsitleb Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „Euroopa inimõiguste konventsioon“) artiklit 7.
- 17 Teiseks sedastab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtuotsus Taricco ei täpsusta piisavalt, milliseid asjaolusid peab liikmesriigi kohus arvesse võtma, et tuvastada „olulist hulka juhtudest“, millest oleneb sellest kohtuotsusest tuleneva juhise kohaldamine, ega piiritle seega kohtunike kaalutusõigust.
- 18 Peale selle märgib nimetatud kohus, et kohtuotsus Taricco ei käsitle küsimust, kas sellega antud juhised on kooskõlas Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega, ja paneb selle ülesande sõnaselgelt liikmesriigi pädevatele kohtutele. Sellega seoses toob ta esile, et kohtuotsuse punktis 53 on märgitud, et kui liikmesriigi kohus otsustab jätta karistusseadustiku vaidlusalused sätted kohaldamata, peab ta ühtlasi jälgima, et puudutatud isikute põhiõigused saaksid tagatud. Ta lisab, et nimetatud kohtuotsuse punktis 55 on täpsustatud, et selline kohaldamata jätmine on mõeldav vaid tingimusel, et liikmesriigi kohus kontrollib, kas süüdistatavate õigused on tagatud.
- 19 Lisaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtuotsuses Taricco on Euroopa Kohus küsimust, kas selle kohtuotsusega antud juhised on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 49, selgitanud üksnes tagasiulatava jõu puudumise põhimõtte osas. Euroopa Kohus ei ole aga analüüsinud kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte teist osa, st nõuet, mille kohaselt karistussüsteemi käsitlev normistik peab olema piisavalt täpne. Samas on tegemist nõudega, mis on osa liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, esineb ka Euroopa inimõiguste konventsiooni kaitseüsteemis ja vastab seega liidu õiguse üldpõhimõttele. Ent isegi kui kriminaalõiguslikku aegumise regulatsiooni tuleks Itaalia õiguskorras pidada menetlusõiguslikuks, tuleks seda ikkagi kohaldada vastavalt täpsetele normidele.

- 20 Neil asjaoludel otsustas Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need nõuavad, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest vastutusele võtmist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtajad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, jätma kohaldamata isegi siis, kui sellel kohaldamata jätmisel ei ole piisavalt täpset õigusliku alust?
  2. Kas ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need nõuavad, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest vastutusele võtmist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtajad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, jätma kohaldamata isegi siis, kui liikmesriigi õiguskorras kuulub aegumine materiaalse karistusõiguse alla ja seaduslikkuse põhimõtte kohaldamisalasse?
  3. Kas [kohtuotsust Taricco] tuleb tõlgendada nii, et see nõuab, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest vastutusele võtmist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtajad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, jätma kohaldamata isegi siis, kui see kohaldamata jätmine oleks vastuolus selle liikmesriigi põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega või isikute võõrandamatute õigustega, mida selle liikmesriigi põhiseadus tunnustab?“
- 21 Euroopa Kohtu president rahuldab 28. veebruari 2017. aasta määrusega M.A.S ja M.B. (C-42/17, ei avaldata, EU:C:2017:168) eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotluse lahendada käesolev kohtuasi kiirendatud menetluses, mis on ette nähtud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23a ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõikes 1.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad kaalutlused

- 22 Olgu märgitud, et ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetlus loob Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute dialoogi, mille eesmärk on tagada liidu õiguse ühetaoline tõlgendamine, järjepidevus, täielik õigusmõju ja autonoomsus (vt selle kohta arvamus 2/13 (Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, punkt 176).
- 23 ELTL artiklis 267 ette nähtud menetlus toimib seega Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahendina, mille kaudu Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida nad vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (vt selle kohta kohtuotsus, 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 16).
- 24 Sellega seoses on oluline rõhutada, et kui Euroopa Kohus vastab eelotsuse küsimustele, on ta vastavalt liidu kohtute ja liikmesriikide kohtute pädevuse jaotusele kohustatud arvestama eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti nii, nagu see on eelotsusetaotluses määratletud (kohtuotsus, 26.10.2017, Argenta Spaarbank, C-39/16, EU:C:2017:813, punkt 38).
- 25 Olgu öeldud, et kohtuasjas, milles on tehtud kohtuotsus Taricco, küsis Tribunale di Cuneo (Cuneo esimese astme kohus, Itaalia) Euroopa Kohtult selgitust, kuidas tõlgendada ELTL artikleid 101, 107 ja 119 ning nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1), artiklit 158.

- 26 Kohtuotsuses Taricco pidas Euroopa Kohus Itaalia kohtu menetluses olevat pooleliolevat kohtuasja arvestades siiski vajalikuks anda talle tõlgendus ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 kohta.
- 27 Põhikohtuasjas on Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) tõstatanud küsimuse, kas kohtuotsusest Taricco tulenev kohustus jätta kohaldamata karistusseadustiku vaidlusalused sätted võib tuua kaasa kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte võimaliku rikkumise, arvestades esiteks Itaalia õiguskorras ette nähtud aegumisnormide materiaaloiguslikku laadi, mis tähendab, et õigussubjektid peavad saama neid norme etteheidetavate süütegude toimepanemise ajal mõistlikult ette näha ja et neid ei tohi tagasiulatuvalt muuta ebasoodsamaks, ning teiseks nõuet, mille kohaselt kõik vastutusele võtmist käsitlevad karistusõiguse normid peavad põhinema piisavalt täpsel õiguslikul alusel, et liikmesriigi kohtu hinnangut saaks piiritleda ja suunata.
- 28 Seega on Euroopa Kohtu ülesanne täpsustada kohtuotsusega Taricco antud ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 tõlgendust, arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi sellest põhimõttest lähtuvalt ja aspekte, mis ei olnud Euroopa Kohtule teada kohtuasjas, milles on tehtud kohtuotsus Taricco.

Esimene ja teine küsimus

- 29 Esimese ja teise küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need panevad liikmesriigi kohtule kohustuse jätta kriminaalmenetluses, mis puudutab käibemaksuga seotud süütegusid, kohaldamata liikmesriigi materiaaloiguse hulka kuuluvad aegumist käsitlevad riigisisised õigusnormid, mis takistavad tõhusa ja hoiatava kriminaalkaristuse mõistmist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste korral ette lühemad aegumistähtajad kui asjaomase liikmesriigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, hõlmates ka juhud, kui selle kohustuse täitmine toob kaasa kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise seetõttu, et kohaldatav seadus ei ole täpne, või seetõttu, et seadust kohaldatakse tagasiulatuvalt.
- 30 Oluline on meelde tuletada, et ELTL artikli 325 lõiked 1 ja 2 kohustavad liikmesriike võitlema liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu tõhusate ja tõkestavate meetmetega ning võtma liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu samu meetmeid, mida nad võtavad omaenda finantshuve kahjustavate pettuste vastu.
- 31 Kuna nõukogu 26. mai 2014. aasta otsuse 2014/335/EL, Euratom Euroopa Liidu omavahendite süsteemi kohta (ELT 2014, L 168, lk 105) kohaselt hõlmavad liidu omavahendid tulusid ühtse määra kohaldamisest kõigi liikmesriikide ühtlustatud käibemaksu arvestusbaaside suhtes, mis määratakse kindlaks kooskõlas liidu õigusnormidega, siis esineb otsene seos kohaldatavat liidu õigust järgides käibemaksutulude kogumise ja vastavate käibemaksu-omavahendite liidu eelarve käsutusse andmise vahel, kuna iga lünk esimesena nimetatud tulude kogumises leiab potentsiaalselt kajastamist teisena nimetatud vahendite vähenemises (vt selle kohta kohtuotsused, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 26, ja Taricco, punkt 38).
- 32 Liikmesriigid on kohustatud tagama liidu omavahendite tõhusa kogumise (vt selle kohta kohtuotsus, 7.4.2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, punkt 21). Sellega seoses on liikmesriikidel kohustus sisse nõuda omavahenditele vastavad summad, mis pettuste tõttu on jäänud liidu eelarvesse kandmata.
- 33 Liikmesriikidel on selleks, et tagada käibemaksutulu laekumine täies ulatuses ja kaitsta sealjuures liidu finantshuve, valikuvabadus kohaldatavate karistuste osas, mis võivad olla nii väärteokaristuse kui ka kriminaalkaristuse vormis või neist kahest kombineeritud (vt selle kohta kohtuotsused, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 34, ja Taricco, punkt 39).

- 34 Selles osas tuleb aga toonitada, et esiteks võivad kriminaalkaristused olla teatavate raskete käibemaksupettustega tõhusalt ja hoiatavalt võitlemiseks hädavajalikud (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punkt 39).
- 35 Nii on liikmesriigid kohustatud tagama, et liidu finantshuve kahjustavate raskete käibemaksupettuste juhtudel kehtestatakse tõhusad ja hoiatavad kriminaalkaristused, vastasel korral eiraksid nad ELTL artikli 325 lõikega 1 neile pandud kohustusi (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punktid 42 ja 43).
- 36 Seega tuleb järeldada, et liikmesriigid eiravad neile ELTL artikli 325 lõikega 1 pandud kohustusi, kui raskete käibemaksupettuste eest karistamiseks kehtestatud kriminaalkaristused ei võimalda tagada maksu tõhusat sissenõudmist täies ulatuses. Sellega seoses peavad liikmesriigid ühtlasi tagama, et aegumist käsitlevad riigisisised õigusnormid võimaldaksid määrata nende pettustega seotud süütegude eest tõhusaid karistusi.
- 37 Teiseks peavad liikmesriigid ELTL artikli 325 lõike 2 alusel võtma liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu muu hulgas käibemaksu valdkonnas samu meetmeid, mida nad kasutavad omaenda finantshuve kahjustavate pettuste vastu.
- 38 Seoses tagajärgedega, mis tulenevad riigisisese õigusakti võimalikust vastuolust ELTL artikli 325 lõigetega 1 ja 2, nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et see artikkel paneb liikmesriikidele saavutatava tulemuse osas täpse kohustuse, millega ei kaasne ühtki tingimust, kuidas neis lõigetes sätestatud norme kohaldada (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punkt 51).
- 39 Seega on liikmesriigi pädeva kohtu ülesanne tagada ELTL artikli 325 lõigetest 1 ja 2 tulenevate kohustuste täielik õiguslik toime ja jätta kohaldamata riigisisised õigusnormid, eelkõige aegumist käsitlevad sätted, mis raskete käibemaksupettuste juhtudel takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist, et võidelda liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punktid 49 ja 58).
- 40 Tuleb märkida, et kohtuotsuse Taricco punktis 58 leiti, et asjasse puutuvad riigisisised õigusnormid võivad rikkuda liikmesriigile ELTL artikli 325 lõigetega 1 ja 2 pandud kohustusi, kui need õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate kriminaalkaristuste määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest või kui need näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühema aegumistähtaaja kui asjaomase liikmesriigi finantshuve kahjustavate pettuste puhul.
- 41 Esimesel juhul on riigi seadusandja ülesanne näha ette aegumisnormid, mis võimaldavad täita ELTL artiklist 325 tulenevad kohustused, arvestades kaalutlusi, mida Euroopa Kohus on selgitanud kohtuotsuse Taricco punktis 58. Just selle seadusandja pädevuses on nimelt tagada, et riigisisese karistusõiguse aegumisnormid ei viiks karistamatuseni olulisel hulgal raskete käibemaksupettuste juhtudel ega oleks asjaomase liikmesriigi finantshuve kahjustavas pettuses süüdistatava isiku suhtes rangemad kui liidu finantshuve kahjustavate pettuste korral.
- 42 Sellega seoses olgu märgitud, et kui riigi seadusandja pikendab aegumistähtaega nii, et see jõustub kohe ka etteheidetavate tegude suhtes, mis ei ole veel aegunud, ei ole ta üldjuhul sellega rikkunud kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punkt 57 ja seal viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika).
- 43 Tuleb aga lisada, et liidu finantshuvide kaitse kriminaalkaristuste kehtestamise teel on valdkond, mis kuulub liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse ELTL artikli 4 lõike 2 tähenduses.

- 44 Käesoleval juhul ei olnud liidu seadusandja põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal käibemaksukuritegudele kohaldatavaid aegumisnorme veel ühtlustanud, ta tegi seda osaliselt alles Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT 2017, L 198, lk 29), vastuvõtmisega.
- 45 Sel ajal võis Itaalia seadusandja oma õiguskorras seega vabalt ette näha, et need normid kuuluvad materiaalse karistusõiguse alla nagu ka süütegude määratlusi ja nende suhtes kohaldatavaid karistusi kehtestavad normid ning et sarnaselt viimati nimetatud normidega kehtib ka nende suhtes kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte.
- 46 Kui liikmesriigi pädevad kohtud peavad käimasolevates menetlustes jätma kohaldamata karistusseadustiku vaidlusalused sätted, on nad omalt poolt kohustatud tagama kuriteos süüdistatavate isikute põhiõiguste järgimise (vt selle kohta kohtuotsus Taricco, punkt 53).
- 47 Selles osas võivad liikmesriigi ametiasutused ja kohtud kohaldada põhiõiguste kaitse riigisiseseid standardeid, tingimusel et see ei kahjusta hartas ette nähtud kaitse taset, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, ega liidu õiguse esimust, ühtsust või tõhusust (kohtuotsus, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Eelkõige on liikmesriigi pädevatel kohtutel kriminaalkaristuste mõistmisel kohustus jälgida, et süüdistatavate õigused, mis tulenevad kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttest, oleksid tagatud.
- 49 Ent eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei ole need õigused tema menetluses olevates kohtuasjades tagatud, kui karistusseadustiku vaidlusalused sätted jäetakse kohaldamata, kuna esiteks ei saanud asjaomased isikud enne kohtuotsuse Taricco kuulutamist mõistlikult ette näha, et ELTL artikkel 325 paneb selles kohtuotsuses kindlaks määratud tingimustel liikmesriigi kohtule kohustuse jätta nimetatud sätted kohaldamata.
- 50 Teiseks on sama kohus seisukohal, et liikmesriigi kohus ei saa määratleda nende tingimuste konkreetset sisu, mille esinemisel ta peaks jätma kõnealused sätted kohaldamata, st millisel juhul need takistaksid tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist olulisel hulgal raskete pettuste juhtudest, eiramata kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega tema kaalutusõigusele seatud piire.
- 51 Selles osas tuleb toonitada, kui suur tähtsus on kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttel nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades seoses nõuetega, mis puudutavad kohaldatava karistusõigusnormi ettenähtavust, selle täpsust ja tagasiulatava jõu puudumist.
- 52 See põhimõte, mis on sätestatud harta artiklis 49, on vastavalt harta artikli 51 lõikele 1 liikmesriikidele kohustuslik liidu õiguse kohaldamise korral, millega on tegu, kui nad neile ELTL artikliga 325 pandud kohustuste raames näevad ette kriminaalkaristuste määramise süütegude eest käibemaksu valdkonnas. Kohustus tagada liidu vahendite tõhus kogumine ei saa seega minna nimetatud põhimõttega vastuollu (vt analoogia alusel kohtuotsus, 29.3.2012, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, punkt 23).
- 53 Kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte on pealegi osa liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest (vt karistusõigusnormi tagasiulatava jõu puudumise põhimõtte kohta kohtuotsused, 13.11.1990, Fedesa jt, C-331/88, EU:C:1990:391, punkt 42, ja 7.1.2004, X, C-60/02, EU:C:2004:10, punkt 63) ja see on sätestatud erinevates rahvusvahelistes lepingutes, eelkõige Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 7 lõikes 1 (vt selle kohta kohtuotsus, 3.5.2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, EU:C:2007:261, punkt 49).

- 54 Selgitustest põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) nähtub, et vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 on harta artikliga 49 tagatud õigusel sama tähendus ja ulatus nagu Euroopa inimõiguste konventsiooniga tagatud õigusel.
- 55 Kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttest tulenevate nõuete kohta olgu märgitud, et esiteks on Euroopa Inimõiguste Kohus seoses Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 7 lõikega 1 selgitanud, et tulenevalt sellest põhimõttest peavad kriminaalõiguse sätted vastama teatavatele kättesaadavuse ja ettenähtavuse nõuetele nii süütegude määratluse kui ka karistuste kindlaksmääramise osas (vt Euroopa Inimõiguste Kohus, 15.11.1996, *Cantoni vs. Prantsusmaa*, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, punkt 29; Euroopa Inimõiguste Kohus, 7.2.2002, *E.K. vs. Türgi*, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, punkt 51; Euroopa Inimõiguste Kohus, 29.3.2006, *Achour vs. Prantsusmaa*, CE:ECHR:2006:0329JUD006733501, punkt 41, ja Euroopa Inimõiguste Kohus, 20.9.2011, *OAD Neftyanaya Kompaniya Yukos vs. Venemaa*, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, punktid 567–570).
- 56 Teiseks tuleb rõhutada, et kohaldatava õiguse täpsuse nõue, mis on selle põhimõtte lahutamatu osa, tähendab seda, et seadus peab selgelt määratlema süüteod ja nende eest määratavad karistused. See tingimus on täidetud, kui õigussubjekt saab asjaomase sätte sõnastusest ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgenduse abil aru, milline tegu või tegevusetus toob kaasa kriminaalvastutuse (vt selle kohta kohtuotsus, 28.3.2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 162).
- 57 Kolmandaks on karistusõigusnormi tagasiulatava jõu puudumise põhimõttega vastuolus eelkõige see, kui kohus saaks kriminaalmenetluses kas mõista kriminaalkaristuse teo eest, mis ei ole keelatud enne etteheidetava süüteo toimepanemist vastu võetud riigisisese õigusnormiga, või raskendada nende isikute kriminaalvastutust, kelle suhtes menetlust läbi viiakse (vt analoogia alusel kohtuotsus, 8.11.2016, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, punktid 62–64 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Nagu on sedastatud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, on kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttest lahutatud nõuded, mis puudutavad ettenähtavust, täpsust ja tagasiulatava jõu puudumist, Itaalia õiguskorras kohaldatavad ka käibemaksukuritegude aegumist reguleerivate normide suhtes.
- 59 Sellest järeldub esiteks, et liikmesriigi kohtul tuleb kontrollida, kas kohtuotsuse *Taricco* punkti 58 kohaselt vajalik järeldus, et karistusseadustiku vaidlusalused sätted takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest, tekitab Itaalia õiguskorras kohaldatavate aegumisnormide kindlakstegemise osas ebakindla olukorra, mis on vastuolus kohaldatava õiguse täpsuse põhimõttega. Kui see tõesti nii on, siis ei ole liikmesriigi kohtul kohustust jätta karistusseadustiku vaidlusalused sätted kohaldamata.
- 60 Teisalt on käesoleva kohtuotsuse punktis 58 osutatud nõuetega vastuolus see, kui menetlustes isikute suhtes, keda süüdistatakse käibemaksualase süüteo toimepanemises enne kohtuotsuse *Taricco* kuulutamist, jätab liikmesriigi kohus karistusseadustiku vaidlusalused sätted kohaldamata. Euroopa Kohus on nimetatud kohtuotsuse punktis 53 tegelikult juba rõhutanud, et nende sätete kohaldamata jätmise tõttu võidaks neile isikutele mõista karistused, mida neile suure tõenäosusega ei oleks mõistetud, kui mainitud sätteid oleks kohaldatud. Nende isikute suhtes võidaks seega tagasiulatavalt kohaldada rangemaid vastutusele võtmise tingimusi kui need, mis kehtisid süüteo toimepanemise ajal.
- 61 Kui liikmesriigi kohus jõuab seega järeldusele, et karistusseadustiku vaidlusaluste sätete kohaldamata jätmise kohustus läheb vastuollu kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega, siis ei pea ta seda kohustust täitma, ja see on nii isegi juhul, kui täitmine võimaldaks heastada liidu õigusega vastuolus oleva riigisisese olukorra (vt analoogia alusel kohtuotsus, 10.7.2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, punktid 58 ja 59). Siis on liikmesriigi seadusandja ülesanne võtta vajalikud meetmed, nagu on sedastatud käesoleva kohtuotsuse punktides 41 ja 42.

- 62 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need panevad liikmesriigi kohtule kohustuse jätta kriminaalmenetluses, mis puudutab käibemaksuga seotud süütegusid, kohaldamata liikmesriigi materiaalõiguse hulka kuuluvad aegumist käsitlevad riigisisised õigusnormid, mis takistavad tõhusa ja hoiatava kriminaalkaristuse määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste korral ette lühemad aegumistähtjad kui asjaomase liikmesriigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, välja arvatud juhul, kui kohaldamata jätmise toob kaasa kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise seetõttu, et kohaldatav seadus ei ole täpne, või seetõttu, et seadust, mis kehtestab rangemad vastutusele võtmise tingimused kui need, mis kehtisid süüteo toimepanemise ajal, kohaldatakse tagasiulatavalt.

Kolmas küsimus

- 63 Võttes arvesse esimesele ja teisele küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need panevad liikmesriigi kohtule kohustuse jätta kriminaalmenetluses, mis puudutab käibemaksuga seotud süütegusid, kohaldamata liikmesriigi materiaalõiguse hulka kuuluvad aegumist käsitlevad riigisisised õigusnormid, mis takistavad tõhusa ja hoiatava kriminaalkaristuse määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest või mis näevad Euroopa Liidu finantshuve kahjustavate pettuste korral ette lühemad aegumistähtjad kui asjaomase liikmesriigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, välja arvatud juhul, kui kohaldamata jätmise toob kaasa kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise seetõttu, et kohaldatav seadus ei ole täpne, või seetõttu, et seadust, mis kehtestab rangemad vastutusele võtmise tingimused kui need, mis kehtisid süüteo toimepanemise ajal, kohaldatakse tagasiulatavalt.

Allkirjad